

ВІЙНА У ЦИФРОВОМУ ВИМІРІ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ

**Аналітичний звіт
за червень 2023 р.**

ГО «Платформа прав людини»
КИЇВ, 2023

З початку широкомасштабного вторгнення, яке відбулось 24 лютого 2022 року, ГО «Платформа прав людини» (далі - ППЛ) збирає та аналізує інформацію про потенційні порушення цифрових прав людини, бо запекла боротьба розпочалась в цей день не тільки в українських містах та селах, а й в кіберпросторі.

За весь час повномасштабної війни ППЛ представила дванадцять звітів, які охопили період з 24 лютого 2022 року по 31 травня 2023 року та представлені на сайті ГО «Платформа прав людини». ¹

В червні 2023 року ППЛ продовжує збирати і аналізувати через призму прав людини факти про події у кіберпросторі під час війни, бо ворог продовжує вести боротьбу застосовуючи кібератаки, фішингові атаки, поширення дезінформації, використовуючи різні шахрайські схеми для введення українців в оману. Окрім ворожих атак, ППЛ продовжує досліджувати судову практику щодо притягнення до відповідальності за поширення забороненої інформації та виявляти потенційні порушення цифрових прав. Також, ми продовжуємо фокусувати увагу на діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в контексті прийняття нормативно-правових актів, які стосуються цифрових прав та сфері доступу до публічної інформації.

Прагнучи виявити та проаналізувати інформацію, яка стосується дотримання прав людини в інтернеті під час війни, ППЛ продовжує збір, узагальнення і аналіз даних про події, що мають вплив на цифрові права людини та привернення до них уваги з боку державних органів та громадськості, напрацювання можливих рішень для вирішення проблем, що з'явилися у цифровому вимірі.

---

¹ <https://www.ppl.org.ua/monitoring/monitoring-cifrovix-prav>

ЗМІСТ

<u>КЛЮЧОВІ ПІДСУМКИ</u>	3
<u>КІБЕР (ХАКЕРСЬКІ) АТАКИ</u>	5
<u>ФІШИНГ АТАКИ</u>	5
<u>ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ</u>	7
<u>ШАХРАЙСТВО В МЕРЕЖІ</u>	15
<u>БЛОКУВАННЯ ВЕБ-РЕСУРСІВ</u>	17
<u>СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ</u>	19
<u>ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ</u>	30

КЛЮЧОВІ ПІДСУМКИ

Під час моніторингу подій, що відбувались у сфері цифрових прав в червні 2023 року, було виявлено наступні проблеми:

1. **22 022 437 кібератак**, які було здійснено на державний сектор та про які повідомила Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (далі - Держспецзв'язку) у відповідь на запит ГО «Платформа прав людини» (далі - ППЛ). У відкритих джерелах було зафіксовано повідомлення про кібератаки на гарячу лінію Херсонської обласної держадміністрації, сайт освітньої платформи Prometheus² та частину сайтів Суспільного мовника.
2. За інформацією, наданою Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації, в червні 2023 року було зафіксовано **2 216 фішинг атак** на державний сектор.
3. Ворог активно розповсюджував в різних джерелах дезінформацію. Під час даного дослідження ці повідомлення було узагальнено за темами та кількістю. **Загалом, було виявлено 206 дезінформаційних повідомлень на наступні 17 тем:**
  - український контрнаступ не має перспектив;
  - дискредитація Президента України Володимира Зеленського або української влади;
  - дискредитація ЗСУ;
  - Україна - «недодержава», якою керує Захід, а росія воює не з Україною;
  - в Україні процвітає нацизм;
  - підриг Каховської ГЕС;
  - постачання зброї Україні іноземними партнерами;
  - посилення мобілізації в Україні;
  - надії на вступ України в НАТО згасають;
  - українські біженці;
  - в Україні зростає радіаційна небезпека;
  - в Україні воюють іноземні найманці;
  - економіка України та Заходу «руйнується» внаслідок антиросійських санкцій;
  - Біолабораторії на території України;
  - в Україні зафіксовано спалахи холери;
  - підриг Запорізької АЕС;
  - в Україні збирають зразки ДНК бійців ЗСУ для створення біологічної зброї.
4. У звітному періоді хакери використовували різні шахрайські схеми для викрадення інформації або коштів. Зокрема, у червні було зафіксовано 13 повідомлень про шахрайство в мережі інтернет. Щоб ошукати українців, злочинці продовжували використовувати схеми щодо надання допомоги від різних благодійних організацій, продаж неіснуючих товарів, збір допомоги на допомогу ЗСУ та лікування.

² <https://www.facebook.com/prometheusmooc/posts/624107749747669>

5. Здійснювались та продовжували діяти позасудові блокування веб-ресурсів або інформації на веб-ресурсах, зокрема:
- Станом на 30 червня 2023 року згідно розпоряджень НЦУ було заблоковано **11 637 доменів (з них 71 домен було заблоковано у червні 2023 року) та 643 автономних систем**, які містять більше ніж 120 млн. IP адрес, зареєстрованих на території росії.
  - 2 березня 2023 року в Україні запрацював механізм блокування фішингових сайтів на рівні інтернет-провайдерів. Щодо кількості та переліку веб-ресурсів, які були заблоковані згідно даного розпорядження, було направлено запит до Центру кіберзахисту Національного банку України, у відповідь на який було повідомлено, що відповідно командою реагування на кіберінциденти у банківській системі України Національного банку України CSIRT-NBU **за період з 01 березня 2023 року по 30 червня 2023 року було внесено 12 756 фішингових доменів, з яких 4 684 домени було внесено в червні 2023 року.**
6. Під час моніторингу судової практики було виявлено **82 вироки в кримінальних справах**, які безпосередньо стосуються питань свободи вираження поглядів. У **43 з них** є факти, що свідчать про можливе порушення цифрових прав:
- **В 6** ухвалених вироків не визначено інформацію, поширення якої стало підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності, що не дає можливості оцінити зміст поширеної інформації та пропорційність застосування до особи заходів або санкцій;
  - **34 вироки**, в яких не міститься інших способів аналізу поширеної інформації судом, крім посилань на висновки експертів-лінгвістів. В таких рішеннях вбачається ризик того, що судова практика є насправді повним відтворенням позиції і практикою відповідних судових експертів;
  - **3 вироки**, в яких поєднується, як відсутність інформації, поширення якої стало підставою для притягнення до кримінальної відповідальності так і відсутність власної оцінки судом її змісту з виключно посиланнями на висновки експертів-лінгвістів.
- Було виявлено проблему у кваліфікації однотипних дій та відповідно, застосування різних видів покарання до осіб, які здійснювали поширення інформації в одних і тих самих соцмережах, в той самий спосіб та схожого змісту.
7. Було проаналізовано 271 запит на отримання публічної інформації, які були направлено за допомогою веб ресурсу “Доступ до правди”.³ **Серед 49 відмов у наданні публічної інформації у 7 є ознаки неправомірності.**

Детальніше із зібраною та систематизованою під час моніторингу інформацією можна ознайомитись нижче.

---

³ <https://dostup.pravda.com.ua>

КІБЕР (ХАКЕРСЬКІ) АТАКИ

За інформацією, яку Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації надала ППА у відповідь на запит, кількість кібератак, що були здійснені російськими кіберзловмисниками у червні 2023 року становить - **22 022 437**. Всі кібератаки, про які повідомила Держспецзв'язку було здійснено на державний сектор, оскільки служба фіксує та здійснює протидію кібератакам через систему захищеного доступу державних органів до мережі інтернет.

Під час своїх атак ворог використовував наступні способи втручання у мережі (перелік категорій кіберінцидентів відповідно до методів здійснення розроблений Урядовою командою реагування на комп'ютерні надзвичайні події України, яка функціонує в складі Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України - CERT-UA):⁴

- 1) **Сканування** (збір інформації про системи або мережі) - **21 192 272** атак;
- 2) **Шкідливе підключення** (спроби з'єднання від/до IP/URL - адреси, пов'язаної з відомим ШПЗ, наприклад C2C або ресурсом розповсюдження компонентів, пов'язаних із активністю певної бот-мережі) - **733 982** спроб;
- 3) **Спроби експлуатації вразливості** (спроби вторгнення з використанням вразливості у системі, компонентів чи мережі) - **88 572** випадків;
- 4) **Спроби авторизації або входу в систему** (спроба входу до служб або механізмів доступу, невдала спроба підбору автентифікаційних даних чи використання раніше скомпрометованих вже не актуальних даних) - **5 045** випадків;
- 5) **Спам** (надсилання небажаних повідомлень або великої кількості повідомлень) - **2 173** випадків.
- 6) **Атаки на відмови в обслуговуванні Dos/Doss** (вплив на нормальне функціонування системи чи сервісу, що досягається направленням з одного чи багатьох джерел до цільового ресурсу запитів для перенасичення пропускну здатності чи системних ресурсів) - **393** атак;

У відкритих джерелах було зафіксовано повідомлення про кібератаки на гарячу лінію Херсонської обласної держадміністрації,⁵ сайт освітньої платформи Prometheus⁶ та частину сайтів Суспільного мовника.⁷

ФІШИНГ АТАКИ

За інформацією, наданою Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації, в червні 2023 року було зафіксовано **2 216 фішинг атак** на державний сектор.

Варто зазначити, що перелік категорій кіберінцидентів⁸ відносить фішинг до методів

⁴ <https://cert.gov.ua/recommendation/16904>

⁵ <https://ms.detector.media/internet/post/32129/2023-06-07-urantsi-rosiyski-khakery-vyvely-z-ladu-garyachu-liniyu-khersonskoi-ova/>

⁶ <https://www.facebook.com/prometheusmooc/posts/624107749747669>

⁷ <https://t.me/suspiinews/21715>

⁸ <https://cert.gov.ua/recommendation/16904>

збору інформації зловмисниками, який відбувається за допомогою методів соціальної інженерії, спрямованої на збір даних, яка може містити посилання на фішингові сайти.

Фішингові атаки здійснюють зловмисники, які маскуються під надійні джерела, щоб отримати легкий доступ до будь-якого типу даних. Існують різні типи фішингу та найпоширенішими є фішинг в електронних листах. Зловмисники в електронному листі надсилають шкідливі гіперпосилання або вкладення, після відкриття яких, запускається шкідлива програма, яка надає доступ до даних або, навіть, може паралізувати цілі IT-системи. Зазвичай, такі посилання та вкладення видають за безпечні, на перший погляд, файли як резюме або банківська виписка, тощо.⁹

Фішинг залишається улюбленою тактикою російських хакерів. Їхні фішингові кампанії добре сплановані та мають масовий характер. В червні Урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події України CERT-UA повідомляла про виявлені схеми фішингових атак:

- розповсюдження SMS-повідомлень з використанням підробного альфа-імені "SUDpovistka" (легітимне альфа-ім'я: "SUDPOVISTKA"). Згадані повідомлення містили посилання, створені за допомогою одного з сервісів скорочення URL-адрес (bit.ly), відвідування якого здійснювало перенаправлення на шахрайський вебсайт, що імітує вебсторінку підсистеми "Електронний суд" Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС, <https://id.court.gov.ua/>). Задум зловмисників полягав в спонуканні користувача, під виглядом авторизації в системі, ввести номер мобільного телефону, після чого в додаток Telegram надходив код для автентифікації. У випадку введення на шахрайському вебресурсі отриманого коду, за умови відсутності додатково налаштованої двофакторної автентифікації, треті особи отримували доступ до облікового запису Telegram жертви;¹⁰
- надсилання електронних листів начебто від імені технічної підтримки UKR.NET з темою "Помічена підозріла активність @UKR.NET" та додатком у вигляді PDF-файлу з назвою "Попередження про безпеку.pdf" (електронна адреса відправника – account.support.0@ukr.net). У PDF-документі користувачу погрожують блокуванням поштової скриньки та вимагають підтвердити доступ до поштового акаунту, перейшовши за посиланням. Насправді посилання спрямовувало на шахрайський сайт, що імітує вебсторінку поштового сервісу. У разі автентифікації на підробному вебсайті логін та пароль користувача надсилались зловмисникам. Отже, сторонні особи діставали несанкціонований доступ до електронної поштової скриньки;¹¹
- розсилання електронних листів із актуальними новинами щодо ситуації в Україні. Зокрема, один із електронних листів з темою «Новини України» був отриманий з адреси «ukraine_news@meta.ua» та містив контент-приманку, замаскований під статтю видання "NV" (nv.ua), - йдеться у повідомленні. Подібні листи надійшли на адреси понад 40 українських організацій.¹²

⁹ <https://www.microsoft.com/uk-ua/security/business/security-101/what-is-phishing>

¹⁰ <https://internetua.com/ukrayinciv-poperedjauat-pro-nebezpechni-sms-nibito-vid-pecserskogo-raisu>

¹¹ <https://imi.org.ua/news/zlovmysnyky-namagayutsya-otrymaty-dostup-do-poshtovyh-skrynok-korystuvachiv-servis-u-ukr-net-i53522>

¹² https://t.me/dsszzi_official/5962

ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У червні 2023 року дезінформаційна кампанія, яку росія веде проти України протягом багатьох років, не вщухала. Підтвердженням цього було повідомлення розвідки Міноборони України щодо того, що росія підготувала нову інформаційну спецоперацію з дискредитації України та її військово-політичного керівництва. За даними розвідки, у межах цієї кампанії росія підготувала низку провокативних матеріалів, які, за задумом авторів, мають переказати на Україну відповідальність за підлив дамби Каховської ГЕС та створити передумови політичної кризи.¹³

Також, про активізацію російських окупаційних військ повідомляло Управління стратегічних комунікацій Збройних сил України. В СтратКомі зазначали, що в російських телеграм-каналах та соцмережах планується посилення навали поширень недостовірної інформації про бойові дії ЗСУ та власних формувань, зокрема, проведення інформаційно-психологічної операції про контрнаступ України.¹⁴

В свою чергу, моніторинг інформації в загальнодоступних джерелах, підтверджує дані розвідки, бо тема, яку найбільше використовував ворог у створенні дезінформаційних повідомлень в червні 2023 року стосувалась саме контрнаступу українських військ.

Загалом, у звітний період було виявлено та узагальнено **206 дезінформаційних тез**, які ворог поширював в мережі інтернет. **Узагальнення було зроблено за тематичним та кількісним принципом і загалом їх було об'єднано в 17 тем:**

1. Як вже зазначалось вище, **найбільше фейків було розповсюджено на тему українського контрнаступу**. Загалом під час моніторингу було виявлено **40 повідомлень** на цю тему, і серед них наступні:
  - в мережі розповсюджували фейкове повідомлення Міністра оборони України Олексія Резнікова, який ніби заявляв, що не варто очікувати чогось значного від контрнаступу ЗСУ. Автори дописували, що високопосадовець упевнений в здатності росіян відбити атаку і навіть не зміг відповісти про точну кількість знищеної техніки;¹⁵
  - проросійські джерела поширювали неправдиву заяву прем'єр-міністра Угорщини В. Орбана, який стверджував, що не можна допустити контрнаступ ЗСУ, інакше він призведе до величезних жертв із боку України;¹⁶
  - іспанський журнал El jueves опублікував обкладинку, на якій українські військові відмовляються від контрнаступу. Таку інформацію поширювали в соціальних мережах, зокрема в телеграм-каналах, які транслюють прокремлівську риторику. У повідомленнях йшлося, що нещодавно іспанський сатиричний журнал вийшов з обкладинкою з написом: «Який контрнаступ? Нам попереднє ще додати й додати!» На самій обкладинці зображені хробаки і скелет з амуніцією, який нібито символізує українського військового. Автори дописували, що весь світ насміхається з планів Зеленського про контрнаступ;¹⁷

¹³ <https://imi.org.ua/news/gur-rosiya-pidgotuvava-novu-informatsijnu-spetsoperatsiyu-shhob-pereklasty-na-ukrayinu-i53407>

¹⁴ <https://t.me/AFUStratCom/18278>

¹⁵ <https://disinfo.detector.media/post/ministr-oborony-ukrainy-oleksii-reznikov-zaiavyv-shcho-ne-var-to-ochikuvaty-chohos-znachnoho-vid-kontrnastupu-zsu>

¹⁶ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5605>

¹⁷ <https://disinfo.detector.media/post/ispanskyi-zhurnal-el-jueves-opublikuvav-obkladynku-na-ia-kii-ukrainski-viiskovi-vidmovliautsia-vid-kontrnastupu>

- інформацію про те, що Зеленський «розчарувався» ходом контрнаступу поширювали в соціальних мережах, зокрема, у повідомленнях йшлося, що Володимир Зеленський нібито зізнався, що «розчарований» подіями контрнаступу. Мовляв, він визнав провал у війні;¹⁸
- німецько-фінський блогер Кім Дотком заявляв, що за прогнозами військових експертів, український контрнаступ обернеться кривавою банею для тисяч українських військових, оскільки Байден не дозволив Зеленському укласти мирну угоду з росією.¹⁹

2. На другому місці за кількістю розповсюджених фейків були **дезінформаційні повідомлення, в яких ворог дискредитував Президента України Володимира Зеленського або українську владу**. Загалом, було виявлено **32 таких повідомлення**:

- Зеленський не вірить у перемогу, тому боїться оголошувати контрнаступ. Таке повідомлення поширювали у російському сегменті фейсбуку та російських медіа, які транслюють прокремлівську риторику. Він начебто сумнівається, попри оснащеність ЗСУ американським і європейським озброєнням, включно з танками «Леопард», оскільки Україна не зможе вести битву в повітрі, а західне озброєння може погано працювати через збої в сигналах;²⁰
- у російських медіа та в російському сегменті фейсбуку поширювали інформацію про те, що Україна «зірвала» ротацію місії МАГАТЕ на Запорізьку АЕС. Ротація не відбулася через те, що нібито українські військові почали обстріл;²¹
- Валерій Залужний був відсутній на засіданні РНБО 6 червня. Таку інформацію поширювали в соціальних мережах, зокрема в телеграм-каналах. Мовляв, це ще раз доводить, що він «зник». Автори додають до повідомлень фото, яке опублікував Офіс президента, й зазначають, що воно відредаговане за допомогою фоторедактора. Тобто, за їхніми словами, Залужного додали на фотографії;²²
- Зеленського обматюкали люди, коли він приїхав на Херсонщину. Таку інформацію поширювали в соціальних мережах, зокрема в російському сегменті фейсбуку. У повідомленнях йшлося, що нібито під час робочої поїздки на Херсонщину 8 травня президента України люди зустріли погано: його ображали та матюкали;²³
- пропагандисти створювали та поширювали публікації, згідно з якими Україна ув'язнює журналістів з-за кордону за те, що публікують незручну правду щодо російської агресії. Мовляв, ось такі західні цінності підтримує український уряд, прикриваючись мовчанням Заходу.²⁴

3. **Третє місце по активності поширення здобули повідомлення, які стосувались дискредитація ЗСУ**. У звітному періоді було виявлено **24**

¹⁸ <https://disinfo.detector.media/post/zelenskyi-rozcharuvavsia-khodom-kontrnastupu>

¹⁹ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5679>

²⁰ <https://disinfo.detector.media/post/zelenskyi-ne-viryt-u-peremohu-tomu-boitsia-oholoshuvaty-kontrnastup>

²¹ <https://disinfo.detector.media/post/kyiv-zirvav-misiu-mahate-na-zaporizku-atomnu-elektrostantsiiu>

²² <https://disinfo.detector.media/post/valerii-zaluzhnyi-buv-vidsutnii-na-zasidanni-rnbo-6-cherwnia>

²³ <https://disinfo.detector.media/post/zelensko-ho-obmatiukaly-liudy-koly-vin-pryikhav-na-khersonshchynu>

²⁴ <https://disinfo.detector.media/post/ukraina-utyskaie-inozemnykh-zhurnalistiv-za-pravdu-pro-viinu-proty-ukrainy>

повідомлення, в яких передбачалась поразка української армії, нездатність протистояти російським військам та поширювалась інформація про кількість загиблих українських військових. Прикладом таких повідомлень є наступні:

- російські пропагандисти від імені українського медіа поширювали фейкову новину про нібито смерть начальника Головного управління розвідки Міноборони Кирила Буданова. Пропагандисти писали, що Буданов “загинув” від нещодавнього ракетного удару, а в Національному центрі “Український дім” уже навіть триває підготовка до його поховання;²⁵
- пропагандисти поширювали у соцмережах відео, на якому нібито зображений головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний після операції для лікування травм голови. Було з'ясовано, що відео створене за допомогою дипфейку, де обличчя Залужного наклали на вже опубліковане відео українського блогера. Крім того, пропагандисти раніше поширювали і відфотошоплені зображення, на яких нібито видно пошкодження голови головнокомандувача ЗСУ. Цю інформацію вже було багаторазово спростовано відео та фотографіями, на яких видно Залужного без травм;²⁶
- Україна не має успіхів на полі бою. Таке повідомлення поширювали нібито на сайті медіа «Українська правда» та у фейсбуку на сторінці Biohosdo. У дописах йшлося, що Україна перемагає виключно в інформаційній війні, а не на полі бою;²⁷
- ЗСУ обстріляли Херсонську область під час евакуації постраждалих від підриву Каховської ГЕС. Таку інформацію поширювали в соціальних мережах, зокрема в телеграм-каналах, які транслюють прокремлівську риторичку. У повідомленнях йшлося, що Збройні сили України нібито обстріляли Херсонську область під час евакуації мирних жителів із підтоплених районів. Мовляв, вони перешкоджали евакуації людей;²⁸
- українські військові обстріляли аміакопровід Тольятті—Одеса. Таку інформацію поширювали в соціальних мережах. У повідомленнях йшлося, що українська диверсійна група військових нібито підірвала ділянку трубопроводу Тольятті—Одеса, який Росія використовувала для експорту аміаку. Автори дописують, нібито токсичні пари накрили позиції українських військових: один загинув, декілька отруїлися, решта отримали наказ використовувати на своїх позиціях протигазу;²⁹
- в мережі розповсюджували повідомлення про те, що Україна використовує непридатні для бою боєприпаси. Мовляв, у ЗСУ катастрофічно бракує зброї, от військові й використовують старе озброєння. Автори дописували, що так техніка швидко ламатиметься і ніщо не протистоятиме російським силам.³⁰

²⁵ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5610>

²⁶ <https://disinfo.detector.media/post/stan-zaluzhnoho-pohirshyvsia-pislia-operatsii-dlia-likuvannia-travm-holovy>

²⁷ <https://disinfo.detector.media/post/ukraina-ne-maie-uspikhiv-na-poli-boiu>

²⁸ <https://disinfo.detector.media/post/zsu-obstriliaty-khersonsku-oblast-pid-chas-evakuatsii-postrazhdalykh-vid-pidryvu-kakhovskoi-hes>

²⁹ <https://disinfo.detector.media/post/ukrainski-viiskovi-obstriliaty-amiakoprovid-toliatti-odesa>

³⁰ <https://disinfo.detector.media/post/ukraina-maie-na-ozbroienni-zipsovani-boieprypasy>

4. **Повідомлення, в яких Україна зображалась як “недодержава”, якою керує Захід, а росія воює не з Україною, а з Заходом**, не втрачали свою актуальність і ворог продовжував їх розповсюджувати. Загалом було виявлено **21 повідомлення** подібного змісту:
- в мережі поширювали заяву глави мзс росії с. лаврова, який повідомляв, що у зв'язку з українською кризою США вже не раз виявляли цілковиту упередженість та заангажованість. Мовляв, США веде війну проти російської федерації руками українців;³¹
  - видання American Thinker написало, що це абсолютно непотрібна війна американського уряду, який діє, використовуючи застарілий менталітет часів Холодної війни, що приносить користь лише військово-промислому комплексу. Однак більшість істеблішменту демократів і республіканців продовжують підтримувати війну, яку навмисно організувало НАТО. Це війна, якої можна і потрібно було уникнути, але вона веде нас до ядерного голокосту;³²
  - кремлівські пропагандистські медіа поширювали інформацію, що ПАРЄ нібито наполягає на необхідності проведення Україною парламентських виборів попри военний стан. Агітпроп писав, що експерти вважають, буцімто в Києві не зацікавлені у швидкій організації голосування, оскільки воно може підірвати позиції нинішньої влади;³³
  - ексофіцер ЦРУ Ендрю Бустаманте для YouTube-каналу Stephen Gardner зазначав, що ми спостерігаємо в українсько-російському конфлікті, особливо з боку американців, гігантську інформаційну війну. Ми опинилися в цій інформаційній війні, ми не можемо довіряти інформації з жодного боку, тому що це суперечить інтересам Заходу.³⁴
5. Російська пропагандистська машина не припиняла створювати та поширювати **дезінформаційні повідомлення, в яких Україна зображалась як країна, в якій процвітає нацизм. 17 повідомлень** подібного змісту було зафіксовано у звітний період:
- повідомлення про те, що поляки звинувачують українських біженців у проявах нацизму, поширювали в соціальних мережах. Мовляв, у багатьох польських містах з'явилися антиукраїнські білборди, а у Варшаві все частіше проходять мітинги проти «втягування» Польщі у війну в Україні;³⁵
  - у соцмережах поширювали інформацію про те, що на Івано-Франківщині роздають нацистські листівки, нібито в Івано-Франківській області роздають листівки з ксенофобським підтекстом. У першій листівці написано: «Чиста кров — здорова нація. Якщо ти ненавидиш руцьке, бульбашів, татарів, циган, пшеків та інше лайно — приєднуйся до нас. Час жниви настав!». На другій вказано кілька дат, а саме: день народження Адольфа Гітлера, день народження Степана Бандери, створення Української повстанської армії, зіткнення між прихильниками Євромайдану та «Антимайдану» в Одесі 2014 року та день вибуху на

³¹ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5910>

³² <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5934>

³³ <https://disinfo.detector.media/post/parlamentska-asambleja-rady-yevropy-napolihaie-na-provedenni-vyboriv-v-ukraini-pid-chas-voiennoho-stanu>

³⁴ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5860>

³⁵ <https://disinfo.detector.media/post/poliaky-zvynuvachuiut-ukrainskykh-bizhentsiv-u-projavakh-natsyzmu>

Кримському мосту. Наприкінці цієї листівки написано «твій час для подвигів» та згадано 2023 рік;³⁶

- анонімні телеграм-канали, що транслюють прокремлівську риторику, поширюють скриншот з відеозвернення Зеленського, де видно нібито шеврон “нацистської 14-ї дивізії Ваффен-СС “Галичина” у вигляді лева з трьома коронами. Агітпроп буцімто помітив його на дошці з військовими шевронами за спиною президента України.³⁷

6. Новою темою для створення фейків в червні стала **тема, яка стосувалась підризу Каховської ГЕС, в якому звинувачували українців**. Загалом було виявлено **15 таких повідомлень**.

- українські анонімні телеграм-канали та російські, що транслюють прокремлівську риторику, поширювали відео, на якому помітно начебто вибухи на Каховській ГЕС 6 червня 2023 року. Російські телеграм-канали також зазначали, що це українські військові завдали ударів, які зруйнували дамбу;³⁸
- Каховська ГЕС була розрахована витримати ядерний удар, отже, вона самозруйнувалася. Таку тезу поширювали в соціальних мережах, зокрема в телеграм-каналах, які транслюють прокремлівську риторику. У повідомленнях йшлося, що насправді Каховську ГЕС будували з розрахунком, аби вона витримала ядерний удар і не зруйнувалася. Автори дописували, що ніхто не винен у руйнації дамби, адже це техногенний вплив довкілля. Вони мали на увазі, нібито Каховська ГЕС самозруйнувалася з часом. Також переконували, що росіяни начебто не причетні до підризу греблі;³⁹
- в мережі поширювали інформацію, що Україна нібито не хоче займатися відбудовою зруйнованої Каховської ГЕС, а ось Росія здатна відновити її вже за рік. Варто зазначити, що за даними «Укргідроенерго», підірвана російськими окупантами станція знищена повністю і відновленню не підлягає. Будівництво нової ГЕС триватиме щонайменше п'ять років – за умови роботи українських фахівців цілодобово та без вихідних;⁴⁰
- мзс росії повідомляли, що подія, яка сталась з Каховською ГЕС, є терористичним актом і він був задалегідь і цілеспрямовано спланований київським режимом у військових цілях у межах так званого контрнаступу ЗСУ.⁴¹

7. **Постачання зброї Україні іноземними партнерами** була не новою, але також часто використовуваною темою для створення фейків. Загалом, під час моніторингу було виявлено **11 повідомлень** на цю тему, серед яких були наступні:

- в мережі поширювали повідомлення про те, що Австралія вирішила відмахнутися від України та передала їй старе барахло, а також не задовольнила запит Києва про відправку танків, БТР «Бушмайстер» і

³⁶ <https://disinfo.detector.media/post/na-ivano-frankivshchyni-rozdaiut-natsyystski-lystivky>

³⁷ <https://disinfo.detector.media/post/u-videozvernenni-volodymyra-zelenskoho-pomityly-shevron-dyvizii-ss-halychyna>

³⁸ <https://disinfo.detector.media/post/ziavylosia-video-de-vyдно-iak-pidirvaly-dambu-kakhovskoi-hes>

³⁹ <https://disinfo.detector.media/post/kakhovska-hes-bula-rozrakhovana-vytrymaty-iadernyi-udar-otzhe-vona-samozruinuvalasia>

⁴⁰ <https://disinfo.detector.media/post/rosiia-za-rik-vidnovyt-kakhovsku-hes>

⁴¹ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5652>

броневих автомобілів «Хокай». Натомість вона надала йому мотлох із гаража;⁴²

- пропагандисти поширювали у соцмережах відео, на якому в репортажі мексиканського телеканалу Milenio нібито згадується про те, що мексиканські наркокартелі отримують зброю, яку передають Україні в якості військової допомоги;⁴³
- повідомлення про те, що після кількох невдалих спроб наступу ЗСУ акції німецького оборонного концерну Rheinmetall різко пішли вниз, поширювали російські медіа та анонімні телеграм-канали. За словами агітпропу, це сталося після масового знищення російськими військами танків Leopard 2, які виробляє концерн. Україна нібито стала полігоном для випробування «диво-техніки», яка показала себе не найкраще;⁴⁴
- російські змі повідомляли, що Естонія оголосила про припинення постачання зброї в Україну, однак насправді було повідомлено, що подальша допомога зброєю залежить від потреб України восени.⁴⁵

8. Ворожі пропагандисти продовжували розвивати тему щодо **посилення мобілізації в Україні** та вигадували різноманітні фейки на цю тему. Загалом було виявлено **11 таких повідомлень** і серед них:

- тезу про те, що мобілізація в Україні незаконна, оскільки не було оголошено стан війни поширювали в соціальних мережах. У повідомленнях йшлося, що з сайту Верховної Ради зник зареєстрований 24 лютого 2022 року законопроект №7114, який нібито оголошує стан війни. Автори стверджують, що відтак проведення мобілізації є незаконним. Вони додавали до повідомлень скріншот, на якому зображений документ-запит громадянина на публічну інформацію. У відповідь на запит Апарат Верховної Ради заявив, що законопроект №7114 у базі даних відсутній;
- кремлівські пропагандистські медіа та анонімні телеграм-канали поширювали інформацію, що посольство України в Естонії нібито повідомило українцям, що їх викликають на двотижневі збори резервістів, а тих, хто відмовиться, буцімто депортують;⁴⁶
- пропагандисти поширювали інформацію, нібито через величезні втрати в регіонах України почалась загальна мобілізація. Новини про необхідність чоловікам в Івано-Франківську та Києві прийти до військкомату впродовж 10 діб, якщо вони не отримували особистих повісток, є підтвердженням величезних втрат ЗСУ.⁴⁷

9. Ще однією новою темою, яка обговорювалась в мережі, була **тема щодо того, що надії на вступ України в НАТО згасають**. Всього **11 таких повідомлень** було виявлено:

- інформацію про те, що Зеленський заявив, що надії на вступ України в НАТО згасають, поширювали у російських медіа, що транслюють

⁴² <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5945>

⁴³ <https://disinfo.detector.media/post/meksykanski-karteli-otrymuut-zbroiu-nadanu-ukraini>

⁴⁴ <https://disinfo.detector.media/post/aktsii-nimetskoho-oboronnoho-kontsernu-rheinmetall-obvalylysia-pislia-nevdalykh-sprob-nastupu-ukrainskoho-viiska>

⁴⁵ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5626>

⁴⁶ <https://disinfo.detector.media/post/ukraintsiv-v-estonii-vyklykaiut-na-viiskovi-zbory-za-vidmovu-deportatsiia>

⁴⁷ <https://disinfo.detector.media/post/chez-velichezni-vtraty-v-rehionakh-ukrainy-pochalas-zahalna-mobilizatsiia>

прокремлівську риторику. На саміті Європейського політичного співтовариства (ЄПС) у Молдові Зеленський нібито заявив, що надії на вступ України в НАТО стають дедалі віддаленішими;⁴⁸

- кремлівські пропагандистські медіа поширювали інформацію, що Україна може вступити в НАТО, якщо відмовиться від повернення тимчасово окупованих територій. Про це нібито йшлося в статті американського видання The New York Times, яку написав кореспондент Стівен Ерлангер;⁴⁹
- інформацію про те, що Зеленський заявив, що Україна більше не хоче вступати в НАТО, бо йде на поступки Росії поширювали в соціальних мережах. У повідомленнях писали, що Зеленський відмовився від членства в НАТО, бо, мовляв, більше не хоче тиснути на західних високопосадовців.⁵⁰

Серед інших тем, які російські пропагандисти вигадували для створення фейкових повідомлень були:

10. Тема українських біженців. 4 дезінформаційних повідомлення було зафіксовано:

- у мережі поширювали повідомлення про те, що невідомі жінки осквернили польський пам'ятник у місті Ополе — нібито прикрасили його українським стягом. Так автори дійшли висновку, що жінки займалися профанацією й осквернили пам'ятник українським знаменом;⁵¹
- пропагандисти в соцмережах поширювали відео, на якому, згідно з його описом, український підліток побив свого польського ровесника в польській школі. У відео чути російську мову. Польські коментатори під дописами з ним уже звинуватили українців у нечесному ставленні до поляків;⁵²
- в анонімних телеграм-каналах, що транслюють прокремлівську риторику, та в польському сегменті твітеру поширювали фото зруйнованого пам'ятника з підписом, що українець його знищив через радянську символіку. Сам обеліск було встановлено на честь польських партизанів, які воювали проти нацизму.⁵³

11. В Україні зростає радіаційна небезпека. 4 повідомлення:

- у російських телеграм-каналах, які транслюють прокремлівську риторику, поширювали інформацію, що італійські ЗМІ нібито підтвердили інформацію про радіоактивну хмару й що вона прямує з України в Польщу. Також вони зазначають, що хмара утворилася внаслідок вибуху складу боєприпасів зі збідненим ураном;⁵⁴
- в соціальних мережах поширювали повідомлення про те, що Міністерство охорони здоров'я України опублікувало пам'ятку про радіаційну небезпеку. У документі перелічено запобіжні заходи та рекомендації у

⁴⁸ <https://disinfo.detector.media/post/zelenskyi-zaiavyv-shcho-nadii-na-vstup-ukrainy-v-nato-zghasaiut>

⁴⁹ <https://disinfo.detector.media/post/ukraina-mozhe-vstupyty-v-nato-iakshcho-vidmovytsia-vid-zakhoplenykh-rosiiei-terytorii>

⁵⁰ <https://disinfo.detector.media/post/zelenskyi-zaiavyv-shcho-ukraina-bilshhe-ne-khoche-vstupaty-v-nato-bo-ide-na-postupky-rosii>

⁵¹ <https://disinfo.detector.media/post/ukraintsi-oskvernily-polskyi-pamiatnyk-nachepyvshy-na-noho-svii-prapor>

⁵² <https://disinfo.detector.media/post/ukrainskyi-uchen-pobyv-poliaka-u-shkoli>

⁵³ <https://disinfo.detector.media/post/ukrainskyi-bizhenets-zruinuvav-pamiatnyk-polskym-viiskovym-iaki-voiuvaly-proty-natsyzmu>

⁵⁴ <https://disinfo.detector.media/post/italiiski-media-chastkovo-pidtvrdyly-shcho-z-ukrainy-ide-radioaktyvna-khmara>

випадку загрози радіаційної небезпеки у Хмельницькому та його околицях.⁵⁵

12. Тема щодо того, що в Україні воюють іноземні найманці. З таких повідомлень було зафіксовано:

- кремлівські пропагандистські медіа, анонімні телеграм-канали та користувачі російського сегменту твіттеру поширювали інформацію, що Велика Британія нібито набирає «найманців» для українського контрнаступу на півдні та сході України. Буцімто доказом цього є оголошення компанії EU Citizenship Program на сайті для пошуку роботи Adzuna;⁵⁶
- анонімні телеграм-канали, що транслюють прокремлівську риторику, поширили фото журналіста Романа Вінтоніва, відомого також як Майкл Шур, з шевроном-прапором Канади і написали, буцімто за повідомленнями французьких джерел.⁵⁷

13. Економіка України та Заходу «руйнується» внаслідок антиросійських санкцій. З повідомлення:

- тезу про те, що економіка Заходу втрачає свій колишній потенціал та знижується до критичних показників, поширювали в соціальних мережах, зокрема в телеграм-каналах, які транслюють прокремлівську риторику;⁵⁸
- російські змі з посиланням на журналіста Red Pilled TV Клейтона Морріса поширювали інформацію про те, що запроваджені щодо росії економічні санкції нібито знищили економіку України, не вплинувши на росію.⁵⁹

14. Біолабораторії на території України. З повідомлення:

- анонімні телеграм-канали, що транслюють прокремлівську риторику, поширювали заяву російського колаборанта Володимира Рогова про те, що з 2016 року в Запорізькій області кількість хворих на туберкульоз зростає. За його словами, 70% пацієнтів мають стійку до лікування форму, а до цього призвели американські біологічні дослідження, закриття бактеріологічних лабораторій, скасування діагностики туберкульозу в дітей.⁶⁰

15. В Україні зафіксовано спалахи холери. З повідомлення:

- в соціальних мережах поширювали інформацію про те, що в Миколаєві та області зафіксували спалах холери. Автори повідомлень дописують, буцімто в містах людей не випускають із квартир та запроваджують карантин;⁶¹
- в мережі поширювали неправдиве повідомлення водопостачального підприємства «Київводоканал» про те, що якість водопровідної води в

⁵⁵<https://disinfo.detector.media/post/rosiiany-poshyryly-pamiatku-pro-radiatsiynu-nebezpeku-nibyto-vid-imeni-ministerstva-okhorony-zdorovja-ukrainy>

⁵⁶<https://disinfo.detector.media/post/naperedodni-ukrainskoho-kontrnastupu-u-velykii-brytanii-verbuvaly-naimantsiv>

⁵⁷<https://disinfo.detector.media/post/u-merezhi-poshyryly-foto-romana-vintoniva-pid-vyhliadom-inozemnoho-naimantsia-z-mizhnarodnoho-lehionu-zsu>

⁵⁸<https://disinfo.detector.media/post/vvp-yevrosoiuzu-znyzhuietsia-do-krytychno-malykh-pokaznykiv-todi-iak-rosii-tilky-zbilshuietsia>

⁵⁹<https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5605>

⁶⁰<https://disinfo.detector.media/post/amerykanski-biologichni-doslidy-pryzvely-do-zrostannia-kilkosti-khvorykh-na-tuberkuloz-u-zaporizkii-oblasti>

⁶¹<https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5831>

Києві не відповідає санітарним нормам, бо в ній міститься холерна паличка;⁶²

- фахівці Центру протидії дезінформації зафіксували факт розсилки українцям повідомлення від імені Міністерства охорони здоров'я, яке інформувало нібито про спалах холери в окремих регіонах.⁶³

16. Підрив Запорізької АЕС. 2 повідомлення.

- у фейсбуці та в медіа, які транслюють прокремлівську риторику, поширювали інформацію, що в МАГАТЕ нібито спростували заяву начальника Головного управління розвідки Міністерства оборони України Кирила Буданова про мінування російськими військовими Запорізької АЕС;⁶⁴
- в мережі поширювали заяву запорізького колаборанта в. рогова про те, що в Україні розпочалися масштабні навчання з відпрацювання евакуації населення та дій спецслужб у разі аварії на Запорізькій АЕС. Мовляв, все говорить про те, що за підривом Каховської ГЕС Україна планує влаштувати ще і ядерну катастрофу.⁶⁵

17. В Україні збирають зразки ДНК бійців ЗСУ для створення біологічної зброї. 2 повідомлення.

- повідомлення про те, що Україна стрімко перетворюється на один зі світових хабів “чорної” трансплантології і те, що існують свідчення того, що київський режим розбирає на органи своїх поранених бойовиків, поширювали в мережі.⁶⁶

ШАХРАЙСТВО В МЕРЕЖІ

В червні 2023 року шахраї продовжували використовувати тему війни, щоб ошукувати українців: надання фінансової допомоги; продаж неіснуючих товарів; прохання надати фінансову допомогу на лікування та інші схеми, за допомогою яких зловмисники прагнули ошукати українців.

Під час моніторингу загальнодоступних джерел у червні 2023 року були виявлені наступні повідомлення щодо способів та схем, за допомогою яких зловмисники ошукували українців:

1. Шахраї в інтернеті збирали гроші нібито на потреби українських захисників та отримали пожертви від понад двох тисяч осіб. Коштами вони розпорядилися на власний розсуд.⁶⁷
2. Злочинці під виглядом надання допомоги армії підробляли листи від імені керівників обласних, районних, міських військових адміністрацій для збору з суб'єктів господарювання коштів в якості благодійної допомоги ЗСУ.

⁶²<https://vodokanal.kiev.ua/news/yak%D1%96st-vodoprov%D1%96dno%D1%97-vodi-v-ki%D1%94v%D1%96-v%D1%96dpov%D1%96da%D1%94-san%D1%96tamim-normam/>

⁶³ <https://disinfo.detector.media/post/nevidomi-rozsyelaiut-sms-povidomlennia-ukraintsiam-z-informatsiieiu-pro-spalakh-kholery>

⁶⁴ <https://disinfo.detector.media/post/mahate-sprostuvalo-zaiavu-budanova-pro-te-shcho-rosiiski-viiska-zaminuvaly-zaes>

⁶⁵ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5960>

⁶⁶ <https://t.me/CenterCounteringDisinformation/5777>

⁶⁷ <https://cyberpolice.gov.ua/news/podruzzhzha-z-mykolayivshhyny-pryvasnylo-ponad-miljon-gryven-pid-vyglydom-vidomogo-blagodijnog-o-fondu-kiberpolicziya-vykryla-zlovmysnykiv-5585/>

- Підприємці у відповідь на дзвінки, які представлялися заступниками, помічниками керівників військових адміністрацій, та отримані фейкові листи перераховували кошти на банківські картки, бажаючи підтримати українських захисників. У такий спосіб за рік повномасштабного вторгнення рф обвинувачені ошукали щонайменше 65 суб'єктів господарювання з Одещини, Вінниччини, Волині, Житомирщини, Київщини, Тернопільщини, Черкащини, Дніпропетровщини, Рівненщини, спричинивши їм збитки на понад 3 млн грн.⁶⁸
3. Зловмисники використовували фішингові посилання для отримання даних банківських карток громадян і надалі привласнювали гроші з їхніх рахунків. Далі зловмисники в месенджерах розсилали фішингові посилання продавцям товарів, яких підшукували на майданчиках оголошень. Людей запевняли, що надсилають посилання для оформлення послуги доставки, просили вказати дані карток нібито для отримання грошей за проданий товар. Дані, введені на шахрайських ресурсах, автоматично ставали відомі фігурантам.⁶⁹
  4. Невідомі поширювали інформацію про «грошові виплати» від українознавчого проекту Ukraïner. Вони створили сторінку-клон видання та поширювали рекламу про грошові виплати.⁷⁰
  5. Фахівці з кібербезпеки виявили в Telegram шахрайський чат-бот для пошуку інтимних фотографій знайомих, який працює на основі коду ChatGPT 4. За допомогою цього робота автори пропонують перевірити свого партнера. Однак головна ціль сервісу – виманити з користувача гроші. Так, для перевірки потрібно запустити бота і надіслати йому посилання на людину, що цікавить, в соцмережах. Через деякий час користувач бачить повідомлення “сторінка знайдена в базі” з прикріпленим скріншотом, вміст якого неможливо розглянути. Потім шахраї називають вигадані дату зливу та кількість інтимних зображень. Для того, щоб ознайомитись з усіма фото та відео користувачеві пропонується заплатити певну суму. Після того, як жертва переказує гроші, вона не отримує жодного доступу.⁷¹
  6. Шахраї розсилали українцям SMS від імені компанії "Укрпошта". Громадянам писали, що їхні відправлення не доставлять, якщо вони не нададуть свої персональні дані. У самій компанії попередили, що це нова схема, з допомогою якої шахраї намагаються вкрати гроші. Текст повідомлення приблизно такий: "Через відсутність адреси Ваша посилка не може бути доставлена. Ви можете оновити адресу та зробити новий запит на доставку за посиланням...". У SMS також міститься посилання, за яким пропонується перейти, щоб оформити заявку.⁷²
  7. Аферистка створила облікові записи під виглядом сторінок онлайн-магазинів із продажу мобільних телефонів та продавала в соціальній мережі вигадані мобільні пристрої. Сума збитків потерпілих складає близько 150 тисяч гривень.⁷³

⁶⁸ <https://gp.gov.ua/ua/posts/vidayuci-sebe-za-predstavnikiv-miscevovi-vladi-zbirali-kosti-nibito-dlya-zsu-suditimut-8-ucasnikiv-zlocinnovi-organizaciyi>

⁶⁹ <https://internetua.com/privlasnili-ponad-2-milioni-griven-za-dopomogoua-fishingu-kiberpoliciya-vikrila-organizovanu-zlocinnu-grupu>

⁷⁰ <https://disinfo.detector.media/post/nevidomi-poshyriuiut-informatsiiu-pro-hroshovi-vyplaty-vid-ukraïner>

⁷¹ <https://internetua.com/shahrayi-vigadali-novu-shemu-obmanu-v-telegram-za-dopomogoua-csat-bota>

⁷² <https://internetua.com/-posilka-ne-moje-buti-dostavlena-ukrayinciv-poperedili-pro-shemu-shahrayiv-iz-ukrposhtoua->

⁷³ <https://internetua.com/kiberpoliceiski-vikrili-shahraiku-yaka-prodavala-uyavni-iphone>

8. Шахрай ошукав понад 30 людей на «OLX». Він розміщував на сайті «OLX» оголошення про продаж газових плит. Після перерахування коштів клієнти товар не отримували. Суми завдатків коливались від 500 до 3000 гривень. Таким чином зловмисник ошукав 33 потерпілих з усієї України.⁷⁴
9. Злочинці привласнювали гроші з рахунків іноземних громадян. Вони вивели майже мільйон гривень, використовуючи посилання на фішингові сайти, інтерфейс яких був дуже схожим на популярні торговельні інтернет-майданчики. Підозрювані підшукували продавців товарів і надсилали їм посилання нібито для оформлення доставки та оплати за товар. Дані банківських карток – номер карти, CVV-код та термін дії, які потерпілі вводили на фішингових сайтах, автоматично ставали відомі підозрюваним.⁷⁵
10. Зловмисники в інтернеті пропонували іноземним громадянам отримати надприбутки від інвестування у різні проекти. Фігуранти не лише не виплачували вкладникам обіцяне, а й привласнювали суми внесків.⁷⁶

Окрім зазначеного, в єдиному реєстрі судових рішень було виявлено 17 судових рішень щодо притягнення до відповідальності за шахрайство в мережі, серед яких:

1. продаж неіснуючих товарів;^{77 78 79}
2. збір допомоги ЗСУ;⁸⁰
3. збір допомоги на лікування.⁸¹

БЛОКУВАННЯ ВЕБ-РЕСУРСІВ

Блокування веб-ресурсів за рішеннями державних органів.

З початку дії в Україні правового режиму воєнного стану блокування вебресурсів здійснюється у позасудовому порядку на підставі рекомендацій, які надає постачальникам електронних комунікаційних мереж та/або послуг основних інтернет-ресурсів Національний центр оперативного-технічного управління електронними комунікаційними мережами України (далі – НЦУ).

За період з 24 лютого 2022 року по 30 червня 2023 року **НЦУ було видано 183 розпорядження, з них 7 в червні 2023 року** згідно з якими постачальникам електронних комунікаційних мереж та/або послуг належало здійснити блокування різних видів інтернет ресурсів.

Станом на 30 червня 2023 року згідно розпоряджень НЦУ було заблоковано **11 637 доменів (з них 71 домен було заблоковано у червні 2023 року) та 643 автономних систем**, які містять більше ніж 120 млн. IP адрес, зареєстрованих на території росії.

Крім вищезазначених блокувань, які діяли на підставі розпоряджень НЦУ, 2 березня

⁷⁴ <https://internetua.com/shahrai-oshukav-ponad-30-luadei-na-olx->

⁷⁵ <https://internetua.com/v-ukrayini-vikrito-zlocsinnu-organizaciua-yaka-privlasnuavala-groshi-z-rahunkiv-inozemciv>

⁷⁶ <https://internetua.com/kiberpoliciya-vikrila-shemu-psevdoinvestuvannya-organizatori-yakoyi-privlasnili-ponad-2-mln-grn>

⁷⁷ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111459557>

⁷⁸ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111373562>

⁷⁹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111760244>

⁸⁰ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111700475>

⁸¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111237542>

2023 року в Україні запровадив механізм блокування фішингових сайтів на рівні інтернет-провайдерів. Згідно з розпорядженням НЦУ №67/850 “Про впровадження системи фільтрації фішингових доменів”,⁸² українські інтернет-провайдери мали встановити систему блокування, яка кожні 15 хвилин автоматично завантажуватиме з певного ресурсу перелік адрес, доступ до яких має бути заблокований. Метою запровадження такої системи блокування є протидія фішингу та захист користувачів інтернету від шахрайства, яке відбувається в банківській сфері, бо одним із найпоширеніших видів шахрайства є створення фішингових ресурсів, які створюються для викрадення персональних даних та доступу до банківських рахунків. Відповідальність за ведення переліку фішингових доменів покладається на CSIRT-NBU (Computer Security Incident Response Team of the National Bank of Ukraine) - команду реагування на кіберінциденти в банківській системі України, що входить до складу Центру кіберзахисту Національного банку України.

Щодо кількості та переліку веб-ресурсів, які були заблоковані згідно даного розпорядження, було направлено запит до Центру кіберзахисту Національного банку України, у відповідь на який було повідомлено, що відповідно командою реагування на кіберінциденти у банківській системі України Національного банку України CSIRT-NBU **за період з 01 березня 2023 року по 30 червня 2023 року було внесено 12 756 фішингових доменів, з яких 4 684 домени було внесено в червні 2023 року.**

Варто зазначити, що оператори електронних комунікацій вважають, що система фільтрації фішингових сайтів несе загрози інформаційній безпеці України. З моменту оприлюднення Розпорядження Інтернет асоціація України пропонувала терміново змінити систему фільтрації. Згідно з експертизою Асоціації, централізована автоматична система має стратегічні технологічні вразливості, які ставлять під загрозу весь сегмент українського інтернету та створюють загрози національній безпеці. У військовий час такі вразливості дозволяють на суттєвий час заблокувати доступ до інтернету в зоні .ua. Транзитний сервер РНБО, на який передається інформація, є дублюванням функцій та знижує рівень захисту системи.⁸³

Аналіз вищезазначеної інформації, яка стосується здійснення блокувань у звітний період, здебільшого, свідчить про потенційну загрозу цифровим правам людини. Насамперед, це пов'язано з тим, що всупереч нормам національного законодавства, яке передбачає заборону поширення онлайн-медіа за рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення або за рішенням суду у відповідності із Законом України “Про медіа”⁸⁴ або судовий порядок блокування сайтів, на підставі інших законів, згадані у звіті блокування здійснювались не у судовому порядку та не за рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Навіть, враховуючи той факт, що державні органи на період дії воєнного стану мають повноваження регулювати роботу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, порядок такого регулювання та його межі, наразі, законодавством не визначено. По-друге, крім критерію “передбачено законом”, практика Європейського суду з прав людини вимагає, щоб обмеження переслідувало “легітимну мету” та було

⁸² <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=2580&language=uk>

⁸³ <https://inau.ua/news/novyny-inau/operatory-vvazhayut-shcho-systema-filtratsiyi-fishynovykh-saytiv-nese-zahrozy>

⁸⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#n2071>

“необхідним у демократичному суспільстві”. На момент написання даного звіту немає можливості в повній мірі проаналізувати зазначені вимоги Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в контексті вищезазначених блокувань тому, що обмеження доступу до цих ресурсів унеможлиблює аналіз їх контенту. Крім того, часто повідомлення про факти обмежень, які були виявлені спеціалістами з моніторингу, містили лише загальну статистику без переліку чи посилань на самі ресурси, що було заблоковано.

Окрім вищезазначеного, згідно з чинним регламентом Національного центру оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій (НКЦК)і, Нацбанк створює та передає до центру перелік фішингових доменів, який той направляє до “транзитного” серверу. З цього серверу список отримують провайдери, які своєю чергою зобов’язані налаштувати сервіс так, щоб користувачів без відома переправляло на сторінку НКЦК, якщо вони хочуть зайти на сайт із переліку. Дані, наприкладі, щодо дати й часу чи IP адреси користувача, якого перенаправили на сервер, зберігають, а доступ до них мають “уповноважені державні органи”.

У інтернет-асоціації звертають увагу, що НКЦК збирає, зберігає та поширює дані громадян, що захищені законом, у порушення Конституції, й робить це не на підставі закону, а розпорядження – документа, який права на такі дії не дає.⁸⁵

СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ

Введення воєнного стану в Україні у зв’язку з широкомасштабним вторгненням росії та необхідність захисту суверенітету і територіальної цілісності обумовили внесення змін до законодавства України в багатьох сферах, в тому числі й у інформаційній.

Зокрема, у червні 2023 року **продовжував діяти правовий режим воєнного стану**, який було введено Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні”⁸⁶ та затверджено Законом України № 2102-ІХ “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні”. Протягом березня 2022 - травня 2023 року **строк дії правового режиму воєнного стану продовжувався сім разів, в травні 2023 року його було продовжено всьоме і нині він діє до 18 серпня 2023 р.**⁸⁷ Зазначеним Указом передбачено можливість обмеження ряду фундаментальних прав людини, зокрема, право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Також, продовжували дію нормативно-правові акти, більшість з яких було запроваджено в березні 2022 року і які мають безпосередній вплив на свободу вираження поглядів. Серед них:

1. **Закон України “Про правовий режим воєнного стану”**,⁸⁸ на підставі якого військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування

⁸⁵<https://zmina.info/news/posadovczi-boryutsya-z-fishynqom-zbyravuchi-dani-korystuvachiv-pozza-zakonom-yak-pravozahysnyky-proponyut-cze-zminyty/>

⁸⁶<https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

⁸⁷<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41864>

⁸⁸<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

регулювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України:

- роботу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг;
- роботу поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та ЗМІ;
- використовувати місцеві радіостанції, телевізійні центри та друкарні для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення.

2. **Наказ Головнокомандувача ЗСУ від 3 березня 2022 р. № 73** “Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану” (далі – Наказ), яким окреслено перелік забороненої до поширення інформації.

27 лютого 2023 року було внесено зміни до Наказу. Головнокомандувач ЗСУ уточнив і доповнив перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про дії Сил оборони та негативно вплинути на хід виконання завдань під час дії воєнного стану. Це заборони щодо поширення інформації про результати ракетних ударів, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів, рух або розташування підрозділів сил оборони, місце розміщення сил і засобів підрозділів протиповітряної оборони. Також є аспекти, яких слід дотримуватися при зйомці озброєння та військової техніки іноземного виробництва, що надавалася у рамках матеріально-технічної допомоги від країн-партнерів.

31 березня 2023 року набув чинності Закон України “Про медіа”,⁸⁹ яким передбачено обмеження щодо змісту інформації у медіа, пов'язані зі збройною агресією. Стаття 119 даного закону забороняє онлайн-медіа поширювати чотири типи протиправного контенту під час збройної агресії:

1. інформацію, що висвітлює збройну агресію проти України як внутрішній конфлікт, громадянський конфлікт чи громадянську війну, якщо наслідком цього є розпалювання ворожнечі чи ненависті або заклики до насильницької зміни, повалення конституційного ладу чи порушення територіальної цілісності;
2. недостовірні матеріали щодо збройної агресії та діянь держави-агресора, її посадових осіб, осіб та організацій, що контролюються державою-агресором, у разі, якщо наслідком цього є розпалювання ворожнечі чи ненависті або заклики до насильницької зміни, повалення конституційного ладу чи порушення територіальної цілісності;
3. програми та матеріали (крім інформаційних та інформаційно-аналітичних програм), одним з учасників яких є особа, внесена до Переліку осіб, які створюють загрозу національній безпеці;
4. музичні фонограми, відеограми, музичні кліпи, здійснені співаком (співачкою), який є або був у будь-який період після 1991 року громадянином держави-агресора, та/або вироблені фізичною особою та/або юридичною особою, яка була громадянином держави-агресора або зареєстрована в державі-агресорі.

Обмеження, передбачені статтею 119 Закону України “Про медіа”, що містить

⁸⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#n2071>

самостійні контентні заборони для медіа, застосовуватимуться до моменту скасування Верховною Радою статусу держави-агресора, а також протягом п'яти років після скасування цього статусу. Протягом цих п'яти років Верховна Рада матиме щорічно переглядати необхідність застосування обмежень, визначених розділом.

Окрім, обмежень щодо змісту інформації у медіа, пов'язані зі збройною агресією, стаття 36 Закону України "Про медіа" містить загальні обмеження щодо змісту інформації, яку заборонено поширювати на території України в медіа та на платформах спільного доступу:

1. заклики до насильницької зміни, повалення конституційного ладу, розв'язування або ведення агресивної війни або воєнного конфлікту, порушення територіальної цілісності України, ліквідації незалежності України, інформацію, яка виправдовує чи пропагує такі дії;
2. висловлювання, що розпалюють ненависть, ворожнечу чи жорстокість до окремих осіб чи груп осіб за національною, расовою чи релігійною ознакою;
3. висловлювання, що підбурюють до дискримінації чи утисків щодо окремих осіб та груп осіб на основі етнічного та соціального походження, громадянства, раси, релігії та вірувань, віку, статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, інвалідності або за іншою ознакою;
4. пропаганду або заклики до тероризму та терористичних актів, інформацію, що виправдовує чи схвалює такі дії;
5. фільми, розповідження та демонстрування яких заборонено відповідно до Закону України "Про кінематографію";⁹⁰
6. порнографічні матеріали, а також матеріали, що заохочують сексуальну експлуатацію та насильство над дітьми, демонструють статеві відносини дітей, використовують образ дітей (візуальний запис образу дітей) у видовищних заходах сексуального чи еротичного характеру;
7. пропаганду вживання наркотичних засобів, психотропних речовин;
8. пропаганду жорстокого поводження з тваринами;
9. інструкції або поради щодо виготовлення, придбання або використання вибухових, наркотичних чи психотропних речовин;
10. інформацію, що заперечує або виправдовує злочинний характер комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років в Україні, злочинний характер націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, створює позитивний образ осіб, які обіймали керівні посади у комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік (крім випадків, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працівників радянських органів державної безпеки, виправдовує діяльність радянських органів державної безпеки, встановлення радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті. Особливості розповідження і демонстрування фільмів, що містять популяризацію радянських органів державної безпеки, регулюються Законом України "Про кінематографію";⁹¹

⁹⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80>

⁹¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80>

11. інформацію, що містить символіку комуністичного або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, крім випадків, передбачених Законом України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки";⁹²
12. інформацію, що містить пропаганду російського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, а також символіку воєнного вторгнення російського тоталітарного режиму, крім випадків, передбачених Законом України "Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну";⁹³
13. інформацію, що принижує або зневажає державну мову;
14. інформацію, що заперечує або ставить під сумнів існування українського народу (нації) та/або української державності та/або української мови.

За порушення заборони поширювати зазначені види інформації онлайн-медіа може бути заблоковано за рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення або в судовому порядку.

Також, ст. 123 Закону України "Про медіа" визначає підстави для заборони поширення аудіовізуальних медіа-сервісів на замовлення та сервісів провайдерів аудіовізуальних сервісів держави-агресора на території України.

До Переліку аудіовізуальних медіа-сервісів на замовлення та сервісів провайдерів аудіовізуальних сервісів держави-агресора можуть потрапити сервіси як держави-агресора, так і інших держав, у тому числі українські, якщо будуть встановлені підстави, визначені статтею 123 Закону України "Про медіа".⁹⁴

Національна рада відповідно до Закону України "Про медіа" має повідомляти Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектру та надання послуг поштового зв'язку, платформи цифрової дистрибуції мобільних застосунків, виробників телевізійних приймачів та кінцевих (термінальних) обладнань, що поставляються в Україну, Національний банк України і міжнародні платіжні системи – про рішення щодо внесення аудіовізуальних медіа-сервісів на замовлення та сервісів провайдерів аудіовізуальних сервісів до зазначеного переліку, а ці сторони мають забезпечити:

- обмеження доступу постачальниками електронних комунікаційних послуг до вебсайтів;
- врахувати заборону використання на території України мобільного застосунку аудіовізуального медіа-сервісу на замовлення;
- врахувати заборону встановлення програмного забезпечення аудіовізуального медіа-сервісу на замовлення і припинити доступ до зазначеного сервісу;
- врахувати заборону оплати сервісу на території України.

Також, в березні 2022 року, Кримінальний кодекс України було доповнено новими статтями (ст.ст. 111⁻¹, 114⁻², 435⁻¹, 436⁻²), практика застосування яких має безпосередній вплив на свободу вираження поглядів.

⁹² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19>

⁹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20>

⁹⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

I. Аналіз вироків, ухвалених у червні 2023 року за статтями ККУ, які передбачають застосування кримінальної відповідальності за поширення забороненої інформації в інтернеті (109, 110, 111, 436⁻¹, 111⁻¹, 114⁻², 435⁻¹, 436⁻²).

У червні 2023 року в Єдиному державному реєстрі судових рішень було виявлено **73 вирокі, щодо притягнення до кримінальної відповідальності за статтями ККУ, які стосуються поширення забороненої інформації.**

Серед рішень, які були виявлені під час моніторингу, наступні вирокі:

1. **За ч.1. ст.111⁻¹ КК України**, яка передбачає відповідальність за заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України) - **12 вироків із покаранням у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком від 10 до 12 років;**
2. **За ч.2 ст.114⁻² КК України**, яка передбачає відповідальність за поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості, якщо така інформація не розміщувалася у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України або іншими уповноваженими державними органами, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану) було ухвалено **3 вирокі:**
  - 2 вирокі із покаранням у виді позбавлення волі на 5 років та звільненням від призначеного покарання з іспитивим строком від 1 до 2 років;
  - 1 вирок із покаранням у виді позбавлення волі терміном на 7 років без звільнення від призначеного покарання.⁹⁵
3. **За ч.1 ст.436⁻² КК України**, яка передбачає відповідальність за виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань російської федерації, незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку складають її державні органи і структури,

⁹⁵ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111758606>

функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України) - судами було ухвалено **1 вирок** із покаранням у виді виправних робіт строком на 2 (два) роки з відрахуванням із суми заробітку в дохід держави в розмірі 20 (двадцяти) відсотків.

4. **За ч.2 ст. 436⁻² КК України**, яка передбачає відповідальність за виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, - судами було винесено **30 вироків**:
- 29 вироків із покаранням у виді позбавлення волі терміном від 1,6 року до 5 років та звільненням від призначеного покарання з іспитовим строком від 1 до 3 років;
  - 1 вирок із покаранням у виді 2 років позбавлення волі без звільнення від відбування покарання.
5. **За ч.3 ст. 436⁻² КК України**, яка передбачає відповідальність за дії, передбачені частиною першою або другою статті 436⁻², вчинені службовою особою, або вчинені повторно, або організованою групою, або з використанням засобів масової інформації, судами було ухвалено **19 вироків**:
- 16 вироків із покаранням у виді позбавлення волі терміном на 5 років та звільненням від призначеного покарання з іспитовим строком від 1 до 3 років;
  - 3 вироків із покаранням у виді позбавлення волі терміном від 1 до 6 років без звільнення від призначеного покарання.^{96 97 98}
6. **За ч. 1 ст. 110 ККУ**, яка передбачає покарання за умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, було ухвалено **1 вирок** та призначено покарання у вигляді позбавлення волі на 3 роки та звільнення від відбування покарання з іспитовим строком на 1 рік;

⁹⁶ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111708972>

⁹⁷ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111341551>

⁹⁸ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111417237>

7. **За ч.3 ст.110 ККУ**, яка передбачає відповідальність за дії визначені частинами першою чи другою статті 110 ККУ, які призвели до загибелі людей або інших тяжких наслідків було ухвалено **5 вироків** із покаранням у вигляді позбавлення волі на 15 років, без звільнення від відбування покарання.
8. **За ч.2 ст.111 ККУ**, яка передбачає відповідальність за державну зраду, тобто діяння, умисно вчинене громадянином України на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України: перехід на бік ворога в період збройного конфлікту, шпигунство, надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України в умовах воєнного стану було ухвалено **2 вирок** із покаранням у вигляді позбавлення на 15 років та **1 вирок** із покаранням у вигляді довічного позбавлення волі.

II. Аналіз вироків, які ухвалені за сукупністю статей ККУ, що передбачають застосування кримінальної відповідальності за поширення забороненої інформації в інтернеті.

Також протягом звітного періоду судами було ухвалено **5 вироків** за сукупністю статей ККУ, які передбачають відповідальність за поширення забороненої інформації в інтернеті:

1. За сукупністю ч. 3 ст. 114⁻² та ч.3 ст.436⁻² ККУ

- за поширення інформації про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості, якщо така інформація не розміщувалася у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України або іншими уповноваженими державними органами, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану, вчинені за попередньою змовою групою осіб або з корисливих мотивів, або з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, за відсутності ознак державної зради або шпигунства;
- виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за

управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, вчинені службовою особою, або вчинені повторно, або організованою групою, або з використанням засобів масової інформації;

судами було ухвалено 1 вирок із покаранням у вигляді позбавлення волі строком на 8 років, без звільнення від відбування покарання.⁹⁹

2. За сукупністю ч.1 ст. 161, ч.2 ст.436⁻¹ та ч.2 ст.110 КК України, які передбачають відповідальність:

- за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, регіональної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;
- за виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, у тому числі у вигляді сувенірної продукції, публічне виконання гімнів СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік або їх фрагментів на всій території України, крім випадків, передбачених частинами другою і третьою статті 4 Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки";
- за умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, якщо вони вчинені особою, яка є представником влади, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі, якщо вони вчинені особою, яка є представником влади, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі

судами було ухвалено 1 вирок із покаранням у вигляді позбавлення волі строком на 10 років без звільнення від відбування покарання.¹⁰⁰

3. За сукупністю ч.2 ст.109, ч.2. ст.110 та ч.3 ст.436⁻² ККУ, які передбачають відповідальність:

- за публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій;
- за умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного

⁹⁹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111397628>

¹⁰⁰ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111364038>

кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, якщо вони вчинені особою, яка є представником влади, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі;

- за виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, вчинені службовою особою, або вчинені повторно, або організованою групою, або з використанням засобів масової інформації;

судами було ухвалено 1 вирок із покаранням у вигляді позбавлення волі строком на 7 років без звільнення від відбування покарання.¹⁰¹

4. За сукупністю ч.3 ст.436², ч.3 ст.109 ККУ, які передбачають відповідальність за:

- виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом представлення збройної агресії російської федерації проти України як внутрішнього громадянського конфлікту, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію російської федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих російською федерацією, а також представників окупаційної адміністрації російської федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних російській федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, вчинені службовою особою, або вчинені

¹⁰¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111451301>

повторно, або організованою групою, або з використанням засобів масової інформації;

- дії, передбачені частиною другою статті 109 ККУ, вчинені особою, яка є представником влади, або повторно, або організованою групою, або з використанням засобів масової інформації

судами було ухвалено 2 вироки із покаранням у вигляді позбавлення волі строком на 5 років та звільненням від відбування покарання з іспитивим строком від 1 до 3 років.

III. Проблематика, виявлена під час аналізу вироків, якими застосовується кримінальна відповідальність за поширення небезпечної інформації в інтернеті.

Загалом, у звітному періоді судами було ухвалено **82 вироки** практика застосування яких має безпосередній вплив на свободу вираження поглядів в інтернеті. Це пов'язано з тим, що поширення інформації, яке стало підставою для застосування кримінальної відповідальності у всіх проаналізованих судових рішеннях, відбувалось в мережі Інтернет. В більшості випадків таке поширення відбувалось на платформах спільного доступу до інформації Фейсбук, Однокласники, Вконтакте, на платформах спільного доступу до відео ТікТок та Ютуб, месенджерах Телеграм, Вайбер, Вотсап, тощо.

Під час аналізу вироків було виявлено **проблему в кваліфікації однотипних дій та, відповідно, застосування різних видів покарання до осіб, які здійснювали поширення інформації в той самий спосіб та схожого змісту.**

Як вже неодноразово зазначалось в попередніх звітах, ч. 1 ст. 111¹ та ст. 436²КК України є колізійними і щомісячний аналіз судової практика за цими статтями підтверджує цю проблему застосування різних видів покарань за однотипні діяння.

Зокрема, у справі № 686/15481/23, яка розглядалась Хмельницьким міськрайонним судом Хмельницької області було визнано винним у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.111¹ КК України та засуджено до позбавлення права обіймати посади в органах державної влади, державного управління, місцевого самоврядування та займатися діяльністю пов'язаною з наданням публічних послуг строком на 10 років за неодноразове розповсюдження в соціальній мережі «Однокласники» інформації наступного змісту: *«Мы поддерживаем нашу Армию! Наши герои! Наши защитники! Наша гордость! Российский солдат, воин освободитель»*; ¹⁰²

В той час, як у справі № 724/873/23, яка розглядалась Хотинським районним судом Чернівецької області громадянку України було визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 436² КК України, та призначено їй покарання у виді 5 років позбавлення волі без конфіскації майна, а підставі ст.75 КК України було звільнено від відбування покарання з випробуванням, строком на 3 роки за неодноразове розповсюдження в соціальній мережі «Однокласники» матерів наступного змісту: *«ЗА ПОБЕДУ России!!! Спаси і сохрани, Господи, всі люди Твоя!»* ¹⁰³

¹⁰² <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111697793>

¹⁰³ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111305034>

Як вбачається із аналізу даних вироків, обидва обвинувачені здійснювали поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, однак їх дії були кваліфіковані за різними статтями ККУ, та, відповідно, призначені різні види покарання.

Щодо пропорційності застосованого покарання варто зазначити, що ні в першому, ні в другому випадку обвинувачені не понесли реального покарання, бо в першому випадку було застосовано покарання у виді позбавлення права обіймати посади в органах державної влади, державного управління, місцевого самоврядування та займатися діяльністю, пов'язаною з наданням публічних послуг протягом 10 (десяти) років до безробітного, а в другому випадку обвинуваченого було звільнено від реального відбування покарання. Проблема відсутності реального покарання за поширення незаконної інформації пов'язана із відсутністю в більшості проаналізованих статей ККУ інших видів покарань, окрім позбавлення або обмеження волі, більш того ч.1 ст.111¹КК містить єдиний безальтернативний вид покарання.

Також, вбачається проблема щодо кваліфікації та призначення покарання за поширення інформації про рух та розташування підрозділів ЗС України. Так, у справі № 227/772/23, яка розглядалась Добропільським міськрайонним судом Донецької області, громадянку України, яка передавала представнику країни - агресора відомості щодо місцезнаходження військової техніки, особового складу ЗС України, було визнано винною у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.114² КК України та призначено їй покарання у виді позбавлення волі строком на 7 років.¹⁰⁴

Інша громадянка України, яка в особистій переписці, також, повідомляла місця розташування підрозділів ЗС України, було визнано винною за ч.2 ст.111 КК України та призначено покарання у виді позбавлення волі строком на 15 років із конфіскацією всього належного йому на праві власності майна (справа № 204/7939/23).¹⁰⁵

Вирішення проблеми різної кваліфікації однотипних діянь можливе шляхом внесення змін до ККУ, про які експерти ППЛ зазначали в Аналітичному звіті “Кримінальна відповідальність за поширення інформації в інтернеті до та після 24 лютого 2022 року”.¹⁰⁶

Крім правозастосовчих проблем під час моніторингу було виявлено факти, які свідчать про потенційне порушення цифрових прав та полягають в наступному:

1. **В 6 ухвалених вироків не визначено інформацію**, поширення якої стало підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності, що не дає можливості оцінити зміст поширеної інформації та пропорційність застосування до особи заходів або санкцій.

Прикладом такого рішення може бути вирок Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області у справі 473/2364/23, в якому поширена інформація була описана наступним чином:¹⁰⁷

¹⁰⁴ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111758606>

¹⁰⁵ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111400060>

¹⁰⁶ <https://www.ppl.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/%D0%90%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99-%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2-A4-30-12-22.pdf>

¹⁰⁷ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111454444>

“...будучи обізнаним з умовами та функціональними можливостями її використання, попередньо ознайомившись, шляхом репосту, розмістив на власній веб-сторінці (акаунту) під мережевим ім'ям (нікнеймом) « ОСОБА_6 » за адресою в Інтернет мережі: ІНФОРМАЦІЯ_3 публікацію у вигляді відео файлу з групи « ІНФОРМАЦІЯ_6 » розміщеній за Інтернет-адресою ІНФОРМАЦІЯ_7 в соціальній мережі «Однокласники». Над відео присутній надпис: «ІНФОРМАЦІЯ_16». Таким чином, ОСОБА_5 поширив серед невизначеного кола осіб, зокрема його друзів, підписників та інших користувачів вищевказаної соціальної Інтернет мережі, матеріали, у яких міститься ознаки виправдовування збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої у 2014 році”.

Варто зазначити, що приховування від громадськості обставин справи не дає можливості зрозуміти суть правопорушення, встановленого судом, а також мотиви суду при ухваленні рішення. Відтак, публікація подібних неповних текстів судових рішень із приховуванням значної частини інформації, важливої для громадського контролю, має ознаки порушення принципу гласності та публічності судових процесів та, зокрема, публічності судових рішень, а також права громадян на інформацію про діяльність судової влади.

2. **34 вирок**, в яких не міститься інших способів аналізу поширеної інформації судом, крім посилань на висновки експертів-лінгвістів. В таких рішеннях вбачається ризик того, що судова практика є насправді повним відтворенням позиції і практикою відповідних судових експертів. Прикладом такого рішення може бути вирок, ухвалений Святошинським районним судом м. Києва у справі № 759/4132/23.¹⁰⁸
3. **3 вирок**, в яких поєднується, як відсутність інформації, поширення якої стало підставою для притягнення до кримінальної відповідальності так і відсутність власної оцінки судом її змісту з виключно посиланнями на висновки експертів-лінгвістів. Прикладом такого судового рішення є вирок ухвалений Кіровоградським районним судом м. Кіровограда у справі № 404/1319/23.¹⁰⁹

Також, варто зазначити, що у червні 2023 року не було виявлено порушень цифрових прав людини в цивільних справах, які прослідковувалася в попередніх звітних періодах. Під час моніторингу було проаналізовано **14 судових рішень у цивільних справах**, які стосуються цифрових прав людини та в жодному не було виявлено порушень у вигляді непропорційного обмеження права на свободу вираження поглядів.

ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ

Відповідно до пункту 3 Указу Президента України № 64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні” (затверджено Законом України “Про затвердження Указу Президента України “Про введення воєнного стану в Україні”, реєстраційний № 2102-ІХ від 24 лютого 2022 р.) у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану, тимчасово, на період

¹⁰⁸ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111313512>

¹⁰⁹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111539535>

дії правового режиму воєнного стану, передбачено можливість обмеження прав та свобод, в тому числі, права вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір.

У звітному періоді все ще прослідковувалась негативна практика щодо відмов у наданні розпорядниками публічної інформації відповідей на запити, яку було зафіксовано в лютому 2022 - травні 2023 року, неоприлюднення інформації на офіційних вебсайтах органів державної влади та обмеженням чи повним припиненням доступу до інформації в публічних реєстрах.

I. Щодо надання інформації на запити.

У червні 2023 року було проаналізовано **271 запит**, які були направлено за допомогою веб ресурсу “Доступ до правди”.¹¹⁰

Серед проаналізованих запитів щодо надання інформації було виявлено:

1. 199 запитів, на які розпорядники вчасно та в повній мірі надали свої відповіді, що становить 73% від загальної кількості (77% у травні; 70,4% у квітні; 70,5% у березні, 65,7% у лютому, 72% у січні, 68% у грудні 2022 року; 65% у листопаді 2022 року; 62% у жовтні 2022 року та 59% у вересні 2022 року);
2. 23 запити, на які розпорядники не надали відповідь, що становить 8,4 % від загальної кількості (7,2% у травні, 9,9% у квітні, 14,2% у березні, 11,9% у лютому, 9,7% у січні, 12% у грудні 2022 року; 14% у листопаді 2022 року; 16% у жовтні 2022 року, у вересні 2022 року - 20%);
3. 49 запитів, на які було відмовлено в наданні публічної інформації, що становить 18% від загальної кількості (15,5% у травні, 19,6% у квітні, 15,2% в березні, 14,2% у лютому, 17,2% у січні, 19% у грудні 2022 року; 20% у листопаді 2022 року; у жовтні 2022 року - 21%, у вересні 2022 року - 22%).

В більшості випадків, відповіді розпорядників, в яких вони не надавали запитувану інформацію, були правомірними, однак, варто зазначити, що **із 49 відмов у 7 є ознаки неправомірності, що становить 14% (32% у травні, у квітні 30%) від загальної кількості.**

Зокрема, у червні 2023 року розпорядники найбільше відмовляли у наданні інформації посилаючись на те, що вона є з обмеженим доступом (3 таких відмов), однак, жодна не містить застосування “трискладового тесту”:

1. Департамент кадрового забезпечення Національної поліції України відмовив у наданні інформації щодо кількості наданих статусів та посвідчень «учасник війни», «учасник бойових дій», виданих НПУ у період після 24.02.2023 по теперішній час;¹¹¹
2. Тренінговий центр прокурорів України відмовив у наданні інформації щодо переліку прийнятих на роботу працівників у період з лютого 2022 по травень 2023 р.р. із зазначенням посад та ПІБ;¹¹²
3. Виконавчий комітет Дмитрушківської сільської ради Уманського району Черкаської області відмовив у наданні інформації щодо усіх чинних договорів оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення;¹¹³

¹¹⁰ <https://dostup.pravda.com.ua>

¹¹¹ https://dostup.pravda.com.ua/request/112891/response/378994/attach/3/102.pdf?cookie_passthrough=1

¹¹² https://dostup.pravda.com.ua/request/113347/response/380758/attach/4/07%2003%20576%2026.06.2023.PDF.pdf?cookie_passthrough=1

¹¹³ https://dostup.pravda.com.ua/request/111982/response/379292/attach/3/02%2015%2002...pdf?cookie_passthrough=1

Також, розпорядники публічної інформації **продовжували неправомірно посилатись на дію правового режиму воєнного стану та застосовувати механізм відстрочки до закінчення дії воєнного стану (одна така відмова):**

1. Міністерство внутрішніх справ України відмовило у наданні інформації про розмір преміювання та надбавки за інтенсивність (%) та розмір виплаченої заробітної плати кожного державного службовця із зазначенням посади працівників за травень 2023; ¹¹⁴

Наступною підставою для надання відмов у відповідь на запит було **посилання розпорядника запитуваної інформації на те, що запитувана інформація не створена:**

1. Харківська міська рада не надала інформації про вартість робіт з фарбування (побілки) дерев та бетонних стовпів, комунальним підприємством "Харківблагоустрій" у 2023 році. ¹¹⁵

Також, розпорядники **відмовляли із посиланням на те, що запит оформлено не у відповідності із Законом, в той час, як текст запиту повністю йому відповідав:**

1. Виконавчий комітет Борщагівської територіальної громади відмовив у копії проекту ремонту дороги по вул. Пушкіна села Софіївська Борщагівка Бучанського району Київської області, котрий виконувався восени 2020 року, з посиланням на те, що у запиті має бути вказана адреса запитувача;
2. Києво-Святошинський районний суд відмовив у наданні копії листів щодо застосування Порядку надання судам загальної юрисдикції інформації про реєстраційні номери облікових карток платників податків боржників та стягувачів, з посиланням на те, що запит не підписаний запитувачем. ¹¹⁶

Як видно із проаналізованої інформації, загалом, прослідковується невелика позитивна тенденція щодо надання відповідей на запити. Зокрема, більшою стає кількість запитів, на які розпорядники відповідають вчасно та в повному обсязі.

II. Щодо закриття публічного доступу до державних реєстрів.

У червні 2023 року **продовжував бути обмеженим доступ до 17** публічних електронних реєстрів, **серед яких:**

1. Єдиний реєстр громадських формувань.
2. Реєстр громадських об'єднань.
3. Реєстр повідомлень суддів про втручання у здійснення правосуддя. На сайті міститься повідомлення про тимчасове обмеження роботи реєстру.
4. Державний реєстр друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності.
5. Реєстр декларацій родинних зв'язків та доброчесності.
6. Державний реєстр атестованих судових експертів.
7. Реєстр методик проведення судових експертиз.
8. Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство.
9. Єдиний реєстр арбітражних керуючих України.

¹¹⁴ https://dostup.pravda.com.ua/request/vakansiyi_v_ministerstvi_vnutri_2

¹¹⁵ https://dostup.pravda.com.ua/request/cuma_robit_z_farbuvannia_pobilki

¹¹⁶ https://dostup.pravda.com.ua/request/listuvannia_z_privodu_nakazu_die#incoming-379236

10. Реєстр суднозаходів.
11. Реєстр морських портів.
12. Реєстр гідротехнічних споруд морських портів України.
13. Реєстр суб'єктів господарювання, що провадять свою господарську діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, діяльність яких регулюється НКРЕКП.
14. Єдиний державний реєстр операторів поштового зв'язку.
15. Реєстр виданих ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України.
16. Реєстр платників акцизного податку з реалізації пального та спирту етилового.
17. Реєстр альтернативних видів палива.

Після запровадження в Україні правового режиму воєнного стану та набрання чинності Постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2022 р. № 263 “Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану”¹¹⁷ відбулося закриття доступу до низки публічних реєстрів, а також до вебпорталів, які містять набори відкритих даних.

Зазначена Постанова надала можливість міністерствам, іншим центральним і місцевим органам виконавчої влади, державним і комунальним підприємствам, установам, організаціям, що належать до сфери їх управління, для забезпечення належного функціонування інформаційних, інформаційно-комунікаційних та електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів, володільцями (держателями) та/або адміністраторами яких вони є, та захисту інформації, що обробляється в них, а також захисту державних інформаційних ресурсів, під час дії правового режиму воєнного стану зупиняти, обмежувати роботу інформаційних, інформаційно-комунікаційних та електронних комунікаційних систем, а також публічних електронних реєстрів.

Закриття деяких реєстрів порталу відкритих даних і публічних реєстрів не виглядає пропорційним і доцільним засобом для захисту національної безпеки. Відповідно до вимог ч.3 ст.6 Закону України “Про доступ до публічної інформації”, інформація з обмеженим доступом має надаватися розпорядником інформації, якщо він правомірно оприлюднив її раніше.

Діяльність по моніторингу дотримання цифрових прав в Україні здійснюється в межах двох проєктів, що реалізуються громадською організацією «Платформа прав людини» за фінансової підтримки Ініціативи з верховенства права Американської асоціації юристів (American Bar Association Rule of Law Initiative) і Офісу Freedom House в Україні. Звіт за червень 2023 підготовлено в рамках проєкту “Моніторинг ситуації з інтернет свободами в Україні”, що фінансується ABA ROLI.

---

¹¹⁷<https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-funkcionuvannya-informacijno-komunikacijnih-sistem-elektronnih-komunikacijnih-sistem-publichnih-elektronnih-revestriv-v-umovah-vovennogo-stanu-263>